

Lidia Fiejdasz-Buczek, *Sprawy kanonizacyjne za pontyfikatu papieża Benedykta XVI. Studium prawno-kanoniczne*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2019, ss. 600

KS. HENRYK MISZTAŁ¹

Prof. dr hab., emerytowany prof. Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II

Już sam tytuł recenzowanego opracowania sugeruje, że będzie ono traktowało zarówno o kanonizacyjnym prawie materialnym, jak i procedurze kanonizacyjnej. W takim zakresie omawiane studium należy uznać za bardzo aktualne. Chociaż bowiem od abdykacji Benedykta XVI minęło już 8 lat, to jednak nikt ze znawców prawa kanonizacyjnego nie omówił spraw beatyfikacyjnych i kanonizacyjnych za pontyfikatu tego Papieża w sposób całościowy i z założeniem gruntownego wykorzystania źródeł. A jest to problematyka bardzo ciekawa z uwagi na dokonane przez Benedykta XVI liczne beatyfikacje i kanonizacje oraz przeprowadzone reformy, które należą do czynników decydujących o kształcie obowiązującego dziś prawa kanonizacyjnego, co widoczne jest szczególnie w obrzędach beatyfikacji i kanonizacji.

1. Ocena wartości merytorycznej opracowania

Omawiana rozprawa jest bardzo obszerna, na co wpływ ma przedmiot zakresłony tytułem pracy oraz jej monograficzny charakter. Na treść pracy składają się: spis treści, wstęp, wykaz skrótów, pięć rozdziałów, zakończenie, trzy aneksy, wykaz źródeł i literatury, spis tabel, spis wykresów oraz streszczenia w trzech językach nowożytnych.

W liczącym 16 stron wstępie znajdziemy obszerne uwagi na temat nauczania Benedykta XVI o świętych, które skłoniło go do dokonania reform obowiązującego w tym zakresie prawa. Papież ten kanonizował 45 błogosławionych

1 Korektę tekstu, ze względu na śmierć Autora (w dniu 28 października 2020 r.), wykonał ks. dr hab. Piotr Stanisław, prof. KUL.

i beatyfikował 870 sług Bożych. Mając na uwadze jedynie 8 lat trwania pontyfikatu, trzeba stwierdzić, że to bardzo dużo.

W rozdziale pierwszym (s. 41-113) słusznie omówiono wszystkie źródła prawa kanonizacyjnego obowiązującego za pontyfikatu Benedykta XVI – począwszy od dokumentów Soboru Watykańskiego II po akty ogłoszone przez papieża Pawła VI i Jana Pawła II. Pozwoliło to Autorce na zaakcentowanie zmian wprowadzonych przez papieża Benedykta XVI. W tekście znajdujemy także cenne odniesienia do szerokiej literatury przyczynkowej. Rozdział kończy się wykazem udzielonych przez Papieża wielorakich dyspens i sformułowanymi przez Autorkę wnioskami.

W rozdziale drugim (s. 114-178) skoncentrowano się na męczeństwie jako jednej z najwcześniej uznawanych dróg osiągnięcia świętości kanonizowanej w Kościele. Droga ta posiada istotne znaczenie również w naszych czasach, liczba współczesnych męczenników pozostaje bowiem bardzo wysoka. Papież Benedykt XVI wydał 72 dekrety męczeństwa w odniesieniu do 1819 sług Bożych. W tej części opracowania zwrócono uwagę na geograficzne, socjologiczne i prawno-kanoniczne aspekty omawianej problematyki, uwzględniając ponadto sposoby zadawania śmierci. Oprócz waloru teoretycznego uwagi te – wobec licznych obecnie prześladowań chrześcijan – okażą się przydatne dla prowadzących sprawy kanonizacyjne drogą męczeństwa.

W rozdziale trzecim (s. 179-244) ukazano sprawy prowadzone drogą wyznawców przez aprobatę heroicznego cnót. Tutaj skoncentrowano się na podstawowym pytaniu stawianym w sprawach mających charakter dochodzenia sądowego: „Czy udowodniono cnoty teologalne: wiarę, nadzieję i miłość, tak Boga jak bliźniego, a także cnoty kardynalne: roztropność, sprawiedliwość, wstrzeźliwość i męstwo, ich pochodne, w stopniu heroicznym, N.N., w tej sprawie i co do skutku, o który chodzi?”. Zwrócono uwagę na 181 dekretów heroicznego cnót wydanych za pontyfikatu papieża Benedykta XVI. Na szczególne podkreślenie zasługują liczne, szczegółowe zestawienia ujęte w formie tabel. Świadczą one o trudzie włożonym w omawiane opracowanie, a także ułatwiają czytelnikowi całościowe spojrzenie na poszczególne kwestie. Na uwagę zasługują też wnioski odnoszące się do geograficznych i socjologicznych aspektów podjętej problematyki oraz do aktualności świadectwa sług Bożych na płaszczyznach ich nauczania, misji przepowiadania Ewangelii czy realizacji różnorodnych dzieł społecznych, które często wyprzedzały czasy, w jakich ci wyznawcy żyli. Na szczególne uznanie zasługuje fakt, że Autorka potrafiła wyakcentować różnorodność wzorów świętości. Z prowadzonych rozważań wynika, że Benedykt XVI postrzegał świętość – w tym świętość kanonizowaną – jako możliwą do osiągnięcia przez wszystkich wiernych. Wśród świętych i błogosławionych są osoby różnych stanów (od papieży, przez kardynałów, biskupów

i patriarchów, po kapłanów, zakonników i osoby świeckie), różnego wykształcenia (od teologicznego czy kanonicznego po medyczne, ekonomiczne bądź prawnicze), wykonujące rozmaite zawody (od pielęgniarek po polityków czy bankierów) oraz realizujące różne powołania (zarówno matki i ojcowie, jak i celibatariusze).

Stwierdzenie cudu – „nadzwyczajnego daru, który Bóg czyni przez wstawienie wiernego sługi” – jest warunkiem koniecznym do beatyfikacji i kanonizacji wyznawcy oraz kanonizacji męczennika. Stąd w kolejnym rozdziale, czwartym (s. 245-319), poddano analizie 135 dekretów o cudach (*super miraculo*) wydanych przez Benedykta XVI. Również ta problematyka analizowana jest z uwzględnieniem jej aspektów geograficznych i socjologicznych. Słusznie jednak akcent jest położony na wymogi decydujące o przypisaniu określonego zdarzenia do konkretnych sług Bożych lub błogosławionych oraz na analizę tych zdarzeń z różnieniem na uzdrowienia z chorób (układu nerwowego, krążenia, układu trawiennego, narządów ruchu, chorób zakaźnych, układu rozrodczego oraz urazów i zatrucia etc.) i zdarzenia niebędące uzdrowieniami (ocalenie życia z katastrofy, wyjście ze śmiertelnego porażenia prądem, uratowanie po wpadnięciu do kanału ściekowego pełnego błota po osunięciu się ziemi etc.). Rozdział został zakończony szczegółowymi wnioskami.

Rozdział piąty (s. 321-400) poświęcono omówieniu przesłań ogólnych kanonizacji i beatyfikacji oraz tych skierowanych do konkretnych środowisk. Wszystkie te przesłania ujawniają się przy badaniu waloru eklezjalnego każdej sprawy. W sprawach prowadzonych i zakończonych za pontyfikatu Benedykta XVI Autorka zasadnie wyodrębniła przesłania skierowane do wszystkich ochrzczonych oraz ludzi dobrej woli, do młodzieży i rodzin, kapłanów, do ludzi nauki, a także dotyczące spraw socjalnych, wychowania chrześcijańskiego, podporządkowane służbie pokoju oraz dialogu religijnego i kulturowego. Oczywiście, można by wyróżnić wiele innych szczegółowych przesłań w beatyfikacjach i kanonizacjach przeprowadzonych za Benedykta XVI, jednak te wybrane przez Autorkę jawią się jako właściwe i adekwatne.

Spore ze względu na objętość i bogate w treść zakończenie stanowi podsumowanie badań. Do rozprawy dodano trzy aneksy (s. 411-468) zawierające wykaz świętych kanonizowanych przez Benedykta XVI oraz wykazy męczenników i wyznawców przez niego beatyfikowanych i kanonizowanych. Nie jest to jednak zwyczajne wyliczenie. W aneksach tych zawarto również odniesienie do źródeł i miejsc publikacji, co pozwala zorientować się m.in. w ważniejszych etapach procesu. Ma to o tyle znacznie, że od 1999 r. nie ukazał *Index ac Status Causarum*.

Sumując uwagi merytoryczne stwierdzam, że wydana przez Wydawnictwo KUL monografia Lidii Fiejdasz-Buczek jest obszernym i merytorycznie cennym studium

w przedmiotowej sprawie. Lektura rozprawy dostarcza czytelnikowi satysfakcji z kompletności i jasności opracowanego zagadnienia, trudnego i jednocześnie ważnego w prawie kanonizacyjnym.

2. Ocena strony formalnej pracy

Dużą wartość omawianego opracowania stanowi wykorzystanie w nim szerokiej, zasadniczo kompletnej bazy źródłowej. Na uznanie zasługują liczne autorskie tłumaczenia dokumentów papieskich oraz innych aktów, wydanych zwłaszcza przez Kongregację Spraw Kanonizacyjnych.

Ze względu na cele pracy zasadne było też zastosowanie metod: dogmatyczno-prawnej i historycznej. Wartością jest ponadto posługiwanie się wykazami statystycznymi i tabelami obrazującymi rodzaje prowadzonych spraw oraz porządkującymi je z uwzględnieniem aspektów socjologicznych i geograficznych. Wywody są wielopoziomowe i właściwie uporządkowane. Rozdziały są wyodrębnione na podstawie przekonujących kryteriów i właściwie ustrukturyzowane.

Na pozytywną ocenę zasługuje też wyczerpujący wstęp, który dobrze wprowadza w lekturę pracy, oraz zakończenie umiejętnie podsumowujące przeprowadzone rozważania. Lekturę ułatwiają wprowadzenia do poszczególnych rozdziałów oraz zamykające je, formalnie wyodrębnione wnioski. Całość uzupełniono wartościowym, prawidłowo ułożonym i starannie sporządzonym wykazem źródeł i literatury. O jego bogactwie świadczy fakt, że zestawienie źródeł, uwzględniające m.in. bogate orzecznictwo i nauczanie papieskie, obejmuje 92 strony (s. 471-562), natomiast wykaz literatury zajmuje 22 strony (s. 562-583).

Za wzorowy i doskonale opanowany należy uznać cały warsztat naukowy Autorki. Na szczególne podkreślenie zasługują liczne przypisy zawierające nie tylko zwykłe odesłania do wykorzystanych opracowań, ale też niekiedy stanowiące cenne uzupełnienie zasadniczej treści pracy. Dają one podstawę do stwierdzenia, iż Autorka umie zachować ciągłość wywodu, nie rezygnując z uzupełniania i bliższego wyjaśniania poszczególnych kwestii w przypisach. Świadczy to także o doskonałej znajomości omawianej problematyki.

Rozprawa Lidii Fiejdasz-Buczek, stanowiąca jej główne osiągnięcie w postępowaniu habilitacyjnym zakończonym nadaniem stopnia naukowego, jest opracowaniem monograficznym o dużej wartości merytorycznej i poznawczej. Jako monografia zawiera zatem wszystko, czego zainteresowany czytelnik może szukać

w przedmiocie procedury i merytorycznych treści spraw beatyfikacyjnych i kanonizacyjnych za pontyfikatu Benedykta XVI.

Mając na uwadze cele rozprawy, sformułowane w formie pytań: o przebieg reformy prawa kanonizacyjnego, o modele świętości proponowane w 114 beatyfikacjach (870 osób) i kanonizacjach (45 osób) oraz o rodzaje zjawisk nadzwyczajnych, aprobowanych jako cudowne, po lekturze całej monografii można stwierdzić, że zostały one osiągnięte w całości. Podkreślić należy również wartość dokonanych tłumaczeń dokumentów, dekretów i homilii papieskich, a także aktów prawnych Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych.

Rozprawa posiada szczególną wartość dla wszystkich osób zaangażowanych w prowadzenie spraw beatyfikacyjnych i kanonizacyjnych, czy to na terenie diecezji lub eparchii, czy na forum Kongregacji. Będzie też użyteczna dla tych, którzy naukowo zajmują się sprawami kanonizacyjnymi. Publikację opracowania autorstwa Lidii Fiejdasz-Buczek pt. *Sprawy kanonizacyjne za pontyfikatu papieża Benedykta XVI. Studium prawno-kanoniczne* należy uznać za duże wydarzenie na gruncie nauki prawa kanonizacyjnego.

